



Дмитро Гусаков

Інтерв'ю з Дмитром Гусаковим, головним режисером Хмельницького обласного академічного театру імені Михайла Старицького.

У сезоні 2018–2019 років, Хмельницький обласний академічний театр імені Михайла Старицького отримав подвійний довгоочікуваний апгрейд – в липні 2018-го, на посаду директора театру прийшов Андрій Ковальчук, колишній заступник директора Хмельницької обласної філармонії, а вже восени театр прийняв нового головного режисера, Дмитра Гусакова – українського театрального режисера, педагога, керівника Хмельницького народного театру “Дзеркало”. Після оновлення адміністративного та художнього складу, Хмельницький театр помітно змінюється. Про нові течії, успішні пошуки потенційної аудиторії та боротьбу з “шароварищиною” в регіональному театрі нашої кореспондентці Юлії Рахно, розповів Дмитро Гусаков.

Дмитро ГУСАКОВ

ЧИМ ЖИВУТЬ ТА ЯК ЗМІНЮЮТЬСЯ РЕГІОНАЛЬНІ ТЕАТРИ УКРАЇНИ

Юлія Рахно: Дмитре Сергійовичу, розкажіть: як це – бути головним режисером обласного музично-драматичного театру?

Дмитро Гусаков: Я не роблю розмежувань між музично-драматичним та драматичним театрами. Працюючи три роки режисером-постановником музично-драматичного театру, а тепер, після довгої павзи, ще рік на посаді головного режисера, я не поставив жодної музичної вистави. Проте маю такий задум. Сподіваюся, що в майбутньому він здійсниться. Мені здається, не в тім справа, чи це театр ляльок, чи музично-драматичний, чи драматичний... Важливо інше. Одного разу Зиновія Гердта запитали, чи не бентежить його те, що такий відомий артист працює в театрі ляльок, на що митець відповів – не важливо, в якому театрі ти працюєш, є артисти, а є не артисти.

Тому я свідомо не роблю розмежувань між театрами. Хоча у нас закорінені традиції саме музичного театру, що добре видно навіть на прикладі нашого міста. Такий театр люблять, до нього ставляться з пієтетом. Але варто йти вперед та змінюватись. У своїй конкурсній програмі я писав, що ми будемо випускати одну музичну виставу на рік, чого й дотримуємося.

Щодо першої частини запитання – “як бути головним...”, то фактично до усіх моїх стандартних обов’язків додалося ще багато іншої адміністративної роботи. І на мою думку, даю собі раду: як головний режисер я випустив чотири вистави – “Приборкання норавливої” за мотивами Шекспіра¹, “Снігова королева” Шварца², “Тев’є Тевель” за п’єсою Горіна “Поминальна Молитва”³, “Лускунчик” за мотивами повісті Гофмана “Лускунчик та мишачий король”⁴, що досить багато для такого короткого періоду. Разом із новим директором ми реалізували багато но-

¹ Прем’єра – 27 березня 2018 р. (Тут і далі – прим. авт.)

² Прем’єра – 25 грудня 2018 р.

³ Прем’єра – 14 листопада 2019 р.

⁴ Прем’єра – 25 грудня 2019 р.

Сцена з вистави “Історії з коробки”. Режисер – Дмитро Гусаков. Народний театр “Дзеркало”. 2017 р.

вих ідей, зокрема відкрили малу сцену. Я провів тренінги. Вистави, здійснені в цей період, отримали багато нагород та визнання глядачів. Уперше за дуже довгий час наша акторка Лариса Кирилівна Влащенко здобула звання народної артистки. Поки що вона єдина народна артистка в нашому колективі.

Ю. Р.: Колектив театру імени Михайла Старицького, здається, 2019 році, вперше побував за кордоном?

Д. Г.: Восанне театр був за кордоном наприкінці 70-х років, коли театральна трупа їздила в Болгарію, до Сілістри. Це місто-побратим Хмельницького (навіть один з мікрорайонів називається “Сілістра”). Театр грав там виставу, а режисер із Хмельницького тим часом займався постановкою у місцевому театрі. Пізніше театральна трупа із Сілістри приїздила у Хмельницький, де болгарський режисер також експериментував на нашій сцені. Так відбувався своєрідний “творчий обмін”. Відтоді театр не полишав держави.

Знову за межі України ми нарешті виїхали в 2019 році. Це був Рибник, маленьке шахтарське містечко у Польщі. Там у рамках Днів України відбувався творчий захід, на який було запрошено традиційний український театр. Ми привезли “Кайдашеву сім’ю”, одну з найстаріших наших вистав (яка йшла близько 170 разів). Вже у наступному сезоні будемо працювати над розширенням театральної географії, адже це важливо як для іміджу колективу, так і для конкретного актора.

Ю. Р.: За час роботи на посаді головного режисера, чи помічаєте Ви позитивну тенденцію розширення глядацької аудиторії?

Д. Г.: Коли я прийшов до театру в 2012 році, ситуація з глядачем була зовсім кепська. Аудиторія була дуже незначною, траплялося, що артисти раділи, коли глядачів у залі було більше, ніж акторів на сцені. Та поступово ситуація змінювалася. Стверджувати, що проблема швидко інверсувалася після зміни головного режисера та директора, не варто, адже шлях змін до розширення аудиторії (як і до репертуарних змін) був поступовим. Театр цілеспрямовано долучав потенційних глядачів до “іншого” театру. Сьогодні стабільне заповнення зали на звичайних репертуарних виставах становить 70–75%. Тут варто згадати про кілька важливих факторів: коли до керівництва



прийшов Андрій Ковальчук, було проведено ревізію всіх вистав, проаналізовано дохідність, художню якість та ефективність репертуару. Спочатку зменшили кількість вистав у репертуарі до п’яти показів на місяць. Звичайно, трупа сприйняла цей крок не надто захоплено, але довелося так чинити, щоб зрозуміти, які вистави цікавлять хмельницького глядача. Пізніше кожна виставу попереджала окрема рекламна компанія (раніше цього практично не існувало). В театрі з’явився штатний фотограф – Сергій Аниськов, що займається SMM – просуванням офіційної сторінки театру у Facebook.

Якщо говорити про портрет середньостатистичного глядача театру – то це жінка 25–45 років. Мені ж хочеться, аби до театру приходило більше молоді. Але сидіти та хотіти – варіант не з найкращих. Тому варто щось робити. Гарним прикладом позитивних дій до залучення молодого глядача стало відкриття малої сцени виставою “Одруження по-англійськи” за одноактною п’єсою Бернарда Шоу. Спектакль відбувається двічі на місяць, проте зала на 80 місць завжди заповнена, і серед глядачів цієї вистави дуже багато молоді.

Ми мусимо розуміти, що для молодого глядача необхідно робити щось інше, нове. В українському театрі все ще відсутня драматургія та вистави за п’єсами для підлітків. У репертуарному портфелі нашого театру є вистава для цієї вікової категорії – “Свято онлайн”⁵, але, на жаль, вона не користується попитом наших Хмельничан. Щоби привернути увагу

⁵ Прем’єра – 12 грудня 2019 р.



Василь Шпунт – Петруччо, Сніжана Сигидин – Б'янка у виставі “Приборкання норвільової” В. Шекспіра. Режисер – Дмитро Гусаков, художник – Олександр Долоянц, костюми – Віоліна Даренська. Хмельницький обласний академічний музично-драматичний театр ім. Михайла Старицького, 2018 р.

молоді, варто ставити більше на актуальні, зрозумілі для них теми. Прикладом може слугувати “Втеча з майбутнього” Данила Саричева⁶. Вона мала популярність серед молоді, адже підіймала актуальні теми соціального характеру: наркотична залежність, свобода вибору тощо. Нам варто триматися в постійному зв'язку із часом.

Ю. Р.: Український театр часто-густо асоціюється із надмірною ортодоксальністю, що зазвичай дислокується в “провінційних” театрах. Театральними осередками України вважають Київ, Львів, Харків, Одесу. На вашу думку: чи можна вважати регіональні театри конкурентоспроможними на мапі країни?

Д. Г.: Я спробую відповісти комплексно. Існує певна містечковість театального процесу, але чи відбувається насправді культурна децентралізація? Я думаю, повною мірою – ні. Театральне мистецтво – дуже тонкий, специфічний вид мистецтва. Театральних спеціалістів (акторів, режисерів, театрознавців тощо) дуже мало. Як правило, талановиті митці

виїжджають до мегаполісів, де можна заробити. Саме тому маленькі міста відчувають нестачу як творчих, так і адміністративних кадрів. Це ненормально, та, на жаль, закономірно на теперішньому етапі розвитку культури. Я ж бачу вирішення цієї проблеми шляхом децентралізації як у культурі, так і в театрі зокрема. Це мало відбутися вже давно. Яскравий приклад – фестиваль “ГогольFest”, організатори/учасники якого їздять до різних регіональних центрів, підбиваючи до культурного оживлення ці області. Вже відомим, але все ще новим інструментом розвитку культури можна назвати Український культурний фонд: провінційний театр може отримати грант та реалізувати масштабний творчий проєкт, тим самим вийти за межі комфортної “застійності”. Цей рух варто посилити, можливо на законодавчому рівні. Нині, маючи великий потенціал та можливості, регіональний театр не може конкурувати з театрами Львова чи Києва. Винятком є Івано-Франківський та Херсонський драматичні театри.

Але згадуючи Івано-Франківський академічний обласний музично-драматичний театр імені Івана Франка (його очолює Ростислав Любомирович Держипільський), чи Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр імені Миколи Куліша (з такими керівниками як Олександр Андрійович Книга та Сергій Миколайович Павлюк), варто розуміти, що сприяє розвитку цих театрів не діяльність державного сектора театру, не функціонування омріяної системи децентралізації, – це лише результат робо-

⁶ Прем'єра – 29 травня 2016 р.

ти лідерів таких театрів. Кожен з них пройшов величезний шлях довжиною в життя. Нещодавно я читав інтерв'ю з Олександром Книгою, де він говорив про місце підтримку театру. Олександр Андрійович розповів, що театр в буквальному сенсі “виховав” власного глядача, і сам глядач тепер сприяє розвитку свого театру.

Загальна підтримка регіональних театрів неодмінно повинна існувати, аби “витягати” їх на певний рівень. Адже яким би майстерним не був режисер, він не чарівник. Часто художня вартість вистави меншає лише через брак спеціалістів у певній галузі, наприклад, освітлювачів, композиторів, сценографів чи хореографів. Була б можливість запрошувати таких людей – усе йшло б значно ліпше. Нині Хмельницький обласний академічний музично-драматичний театр імени Михайла Старицького навряд чи може конкурувати з великими театрами. Щиро сподіваюся, що найближчим часом це зміниться, адже воля до підвищення рівня майстерності є.

Ю. Р.: І ще одне, дещо приватного характеру питання. Наскільки нам відомо, Ви маєте освіту актора театру анімації; коли Ви зрозуміли, що хочете бути режисером драматичного театру?

Д. Г.: Спочатку я просто хотів стати артистом. Я не уявляв, що після вступу до театрального університету працюватиму з лялькою. Педагог, який мене готував до вступних іспитів, рекомендував подати документи на катедру майстерності актора та режисури театру анімації, до майстра Олександра Олександровича Інюточкіна. Можливо, якби я не вчився у цього майстра, при цій кафедрі, навряд чи почав би займатися режисурою. Щороку ми всім курсом вигадували свою виставу. Цей багатогодинний процес вигадування став підґрунтям для мого подальшого становлення як режисера.

Бо що таке робота режисера? Ти вигадуєш свій світ, який існує за твоїми правилами. І кожна нова сцена – портал у інший вимір, який ти бачиш лише мить, а потім він зникає назавжди, адже жодна вистава ніколи не повториться достеменно.

У Харківському національному університеті мистецтв імени Івана Котляревського студенти завжди працювали з різними режисерами. Я часто не розумів, чого саме від мене вимагають, сам домагався



Дмитро Франчук – Лускунчик у виставі “Лускунчик” за Е. Гофманом. Режисер – Дмитро Гусаков, художник – Олена Янчук. Хмельницький обласний академічний музично-драматичний театр імени Михайла Старицького, 2019 р.

конкретики, натомість чув лише – “грайте як відчуваєте”. Грати відчуваючи – це, звичайно, добре... Але потрібно розуміти, що саме робиш, як і чому. Згодом мені почало здаватися, що я також можу бути режисером, і це виявилось цікавим. У нас була театральна майстерня, де ми виготовляли декорації, дискутували й переглядали найрізноманітніші світові вистави. Мені здавалося, ніби і я можу щось зробити в режисурі. До того ж прийшло розуміння того, що я посередній актор, таке усвідомлення важливе для режисера. Щоб стати режисером, варто “вбити” у собі актора. Звичайно, частинка акторства має десь жевріти, але режисер з надмірними акторськими амбіціями навряд чи стане хорошим майстром. Мені почало здаватися, на цій шляху я досягну більше, ніж в акторстві. Саме тому я тут.

*Розмовляла Юлія Рахно
Хмельницький-Львів*

Світлини до статті – Сергій Аниськов